

Kommunal- og distriktsdepartementet
v/ statsråd Bjørn Arild Gram
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

Oslo, 25. januar 2022

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 65 000 medlemmer. En million nordmenn har hørselsutfordringer som påvirker hverdagen ulikt. HLF arbeider for hørselshemmedes livskvalitet, likestilling og full deltakelse i alle livets sammenhenger. Noen har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre hverdagen. Stadig flere rammes av hørselsutfordringer og det er viktig å motvirke sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv.

Innspill til statsbudsjettet for 2023

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) ønsker med dette å overbringe våre innspill til statsbudsjettet for 2023.

HLF ber om at:

- Regjeringen realiserer Veikart for universelt utformet nærskole 2020-2030, og primært setter av 400 mill. øremerkede kroner i revidert nasjonalbudsjett 2022, sekundært i statsbudsjettet for 2023. Etter det må det årlig avsettes 200 mill. kroner frem mot 2030.
- Det settes av midler til å gjøre IKT-løsninger universelt utformet, som for hørselshemmede innebærer blant annet teksting.
- En sikker, elektronisk to-veis kommunikasjon med alle offentlige organer er en realitet.
- Regjeringen styrker tilsynsmyndigheten for universell utforming av IKT-løsninger under det nye Digitaliseringsdirektoratet, med 10 millioner kroner.
- Regjeringen bevilger 50 millioner til et prøveprosjekt, samt frikjøp av lisenser for eksisterende teknologi til fritt bruk for befolkningen.
- Funksjonshemmede prioriteres i bevilgninger til digital opplæring av eldre, slik at de kan mestre digitale barrierer som skapes av funksjonshemmingen. HLF ber om øremerkede midler til en søknadsordning til funksjonshemmedes organisasjoner, fordelt av Bufdir, for å avholde slike kurs.

Veikart for universelt utformet nærskole 2020-2030

Kommunal- og distriktsdepartementet har sektoransvar for plan- og bygningsloven, samt teknisk forskrift som stiller krav til skolebygg. Departementet har virkemidlene for å stille krav til tidsfrister, samt oppgradering av eksisterende skolebygg.

Norge har også vedtatt FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), der tilgang til skolebygg er en av forpliktelsene. Hørselshemmede barn og unge er avhengig av at skolebygningene er universelt utformet. Det vil si skoler med gode lyd og lysforhold. Skoler med høyttalersystem som sikrer god lyd til alle, og teleslynger til elever som bruker høreapparat. Dette vil sikre inkludering og gode læringsbetingelser for denne elevgruppen, men det gir også gode gevinster for andre elever.

Det er svært positivt at regjeringen i Hurdalsplattformen sier den vil gjennomføre veikart for universelt utformet nærskole 2020-2030. Tilgang til skolebygg er en av forpliktelsene i CRPD¹. Veikartet vil gi samfunnsøkonomisk gevinst og har stor verdi for elever knyttet til inkludering og deltagelse i samfunns- og arbeidsliv. Det er spesielt viktig for hørselshemmede barn og unge å kunne gå på universelt utformede nærskoler for å få en likeverdig mulighet til læring og sosial deltagelse. Innspillet er også sendt Kultur- og likestillingsdepartementet som er ansvarlig for politikken for funksjonshemmede og ny handlingsplan for universell utforming, samt Kunnskapsdepartementet som har ansvar for skole- og utdanningspolitikken.

¹ CRPD-komiteen har anbefalt at det innføres forskrifter for å fastsette tidsfrister og konkrete tiltak med øremerket finansiering for universell utforming av eksisterende bygninger, som prioriterer grunnskoler og videregående skoler, se: <https://www.regjeringen.no/contentassets/26633b70910a44049dc065af217cb201/crpd-2019-avsluttende-bemerkninger-til-norges-forste-rapport-nor-09092019-finale.pdf>.

HLF ber om at:

- Regjeringen realiserer Veikart for universelt utformet nærscole 2020-2030, og primært setter av 400 mill. øremerkede kroner i revidert nasjonalbudsjett 2022, sekundært i statsbudsjettet for 2023. Etter det må det årlig avsettes 200 mill. kroner frem mot 2030.

Universell utforming av IKT

Digitale skiller oppstår lett om det ikke arbeides aktivt med å utjevne forskjellene. Derfor må IKT-løsninger være universelt utformet og det må gis opplæring i bruk av disse. Koronapandemien har vist at det er mange digitale barrierer for hørselshemmede, blant annet manglende muligheter for teksting i digitale møteplattformer som Teams, Zoom med flere. I forbindelse med utvikling og satsing på IKT-løsninger er det særdeles viktig at det stilles krav til universell utforming av tjenestene. Dette må også inkludere tiltak for hørselshemmede. Alle videoer må tekstes, både ferdigproduserte og direkte sendte. Hvis det legges ut lydfiler må disse ha en vedlagt tekst som gir samme informasjon.

Covid-19 situasjonen har vist oss at hensynet til hørselshemmedes behov for tekst ikke har blitt ivarettatt. Hørselshemmede har erfart å få informasjon senere enn andre, men kanskje mest sårbart, å ikke bli hensyntatt i digital toveiskommunikasjon med det offentlige. For eksempel har ikke digitale videokommunikasjonsplattformer til bruk i helsevesenet adgang til verken chat, eller bruk av skrivefolk fra NAV.

HLF mener all kommunikasjon med det offentlige må tilbys i skriftlig form på en rask og sikker måte, for eksempel SMS med legekantoret eller chat/ e-post med NAV ved ikke-sensitive henvendelser. For sensitive henvendelser er Helsenorge.no, i regi av E-helsedirektoratet, en god løsning for sikker skriftlig kommunikasjon med helsetjenesten. Hørselshemmede og befolkningen for øvrig må kunne konsultere alle deler av norsk forvaltning gjennom elektronisk kommunikasjon via MinID.

HLF ber om at:

- Det settes av midler til å gjøre IKT-løsninger universelt utformet, som for hørselshemmede innebærer blant annet teksting.
- Det kommer på plass en sikker, elektronisk kommunikasjon med alle offentlige organer.

Tilsynsmyndighet for universell utforming av IKT

Universell utforming av IKT-løsninger er bra for alle. Digitaliseringsdirektoratet fører tilsyn med universell utforming av IKT-løsninger. Deres statusrapport for 2018, viste at kun 60 prosent av målingene var i samsvar med lovpålagte krav. Det kom nye krav gjennom EUs webdirektiv. Fra 2021 gjaldt kravet om universell utforming alle løsninger rettet mot allmennheten, ikke kun nye løsninger. Vi ber derfor at Digitaliseringsdirektoratet styrkes ytterligere, slik at de kan gjennomføre flere tilsyn i tråd med lovverket utvidelse. Universell utforming av IKT for hørselshemmede handler om tilgang til informasjon og kommunikasjon på tekst og visuelt fremstilt, blant annet krav til teksting av videoer.

Norske myndigheter ble i 2019 eksaminert av FNs komité for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD-komiteen). De har anbefalt norske myndigheter å bruke sanksjonsmuligheter for bedre etterlevelse av artikkel 9 (Tilgjengelighet) i CRPD. Digitaliseringsdirektoratet har allerede i dag anledning til å gi bøter til virksomheter som ikke oppfyller krav til universell utforming av IKT-løsninger rettet mot allmennheten. Erfaring med tilsyn av både SAS og Askøy kommune viser at bøtelegging er et effektivt tiltak for å sikre bedre etterlevelse av loven.

HLF ber om at:

- Regjeringen styrker tilsynsmyndigheten for universell utforming av IKT-løsninger under Digitaliseringsdirektoratet, med 10 millioner kroner.

Automatisk tale til tekst-teknologi på alle norske målføre

For hørselshemmede er manglende universell utforming en stor barriere, særlig mangel på teksting og tale til tekst-teknologi. Covid-19-pandemien har avdekket et stort behov for automatisert teknologi for overføring av tale til tekst. Eksempler er pressekonferanser, webinarer, digitale forelesninger og møter. HLF mener det tar for lang tid å fremskaffe dette på norsk om det skal være opp til kommersielle aktører å være driverne i denne utviklingen. Skal vi kunne få automatisert tale til tekst-teknologi som fungerer på nynorsk, samisk og de målføre som finnes i Norge trengs det en statlig satsning.

HLF ber om at:

- Regjeringen bevilger 50 millioner til et prøveprosjekt, samt frikjøp av lisenser for eksisterende teknologi til fri bruk for befolkningen.

Digital kompetanse hos hørselshemmede

Det er positivt at det settes av midler for å få flere eldre til å mestre bruk av teknologi og IKT-løsninger. HLF vil understreke viktigheten av at kurs som får støtte fra det offentlige er åpne og tilgjengelige for alle, inkludert hørselshemmede. I dag er mangel på universell utforming av IKT-løsninger, herunder mangel på teksting og tale til tekst-løsninger, årsaker til at mange hørselshemmede eldre ikke tar i bruk digitale løsninger. De digitale barrierene hørselshemmede møter kan føre til isolasjon og ensomhet, og i forbindelse med koronapandemien risikerer eldre hørselshemmede dette i enda større grad enn tidligere fordi løsningene som finnes i dag ikke er universelt utformet. Hørselshemmede eldre må få kunnskap om og hjelp til å håndtere barrierer innenfor IKT-feltet, slik som for eksempel manglende teksting.

HLF ber om at:

- Funksjonshemmede prioriteres i bevilgninger til digital opplæring av eldre, slik at de kan mestre digitale barrierer som skapes av funksjonshemmingen.
- Øremerkede midler til en søknadsordning til funksjonshemmedes organisasjoner, fordelt av Bufdir, for å avholde slike kurs.

Universell utforming av befolkningsvarsling

Varsling handler om å informere befolkningen ved krisesituasjoner som har oppstått eller som kan oppstå, både i fredstid og i krig. Varslingen kan ha ulik karakter, tilpasset den enkelte situasjon og hendelse. Informasjonen vil i de fleste situasjoner inneholde en anbefaling om hvordan befolkningen skal forholde seg til krisen som har oppstått eller kan oppstå.

Utredningen Nasjonalt risikobilde fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap deler det nasjonale risikobildet inn i tre hovedkategorier: Naturhendelser (ekstremvær, flom, fjellskred, influensapandemi, skogbrann, solstorm og vulkanutbrudd). Store ulykker (farlige stoffer, skipsulykker, atomulykker og offshoreulykker). Tilsiktede handlinger (terrorangrep, sikkerhetspolitiske kriser og cyberangrep).

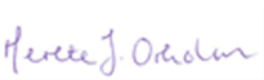
Varsling i dag skjer primært gjennom auditive kanaler, noe som gjør at hørselshemmede og døve ikke får likestilt tilgang til varling noe de har rett på, jf. CRPD og Likestillings- og diskrimineringsloven. Det må etableres en nasjonal varslingsskanal som er universelt utformet for å ivareta behovet for informasjon i situasjoner som nevnt over. Varslingsskanalen må også kunne brukes geografisk målrettet av for eksempel kommuner.

HLF ber om at:

- Regjeringen utvikler universelt utformet varslingssystem som også ivaretar hørselshemmedes behov for tekstbasert informasjon.

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet med statsbudsjettet for 2023. Ved spørsmål eller kommentarer kontakt interessepolitisk rådgiver Hildegunn Fallang på fallang@hlf.no.

Med vennlig hilsen

Merete J. Orholm
Politisk sjef

Hildegunn Fallang
Interessepolitisk rådgiver